

Nr 141.

Av friherre **De Geer, Louis**, m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts förslag till förordning angående ersättning till städer och vissa hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel.*

I Kungl. Maj:ts proposition nr 186 till innevarande års Riksdag med förslag till förordning om ersättning till städer, vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap, hemställes bland annat, att hushållningssällskapen årligen tillhopa tilldelas 1,750,000 kronor såsom ersättning för den andel av brännvinsförsäljningsavgifterna, som hittills utgått till förutnämnda sällskap.

I motiveringen framhålles bland annat, att den s. k. rusdrycksmedelskommittén föreslagit att såsom grund för ersättningen borde läggas medeltalet av under tioårsperioden 1900/01—1910 utgående andelar av brännvinsmedlen eller i avrundade siffror 1,600,000 kronor, under det att nykterhetskommittén i sitt förslag utgått från tioårsperioden 1901/02—1911 och därvid kommit till ett medeltal av 1,750,000 kronor, sålunda till en för hushållningssällskapen något gynnsammare siffra.

Även om beloppet vid första påseendet kan förefalla högt och den föreslagna ersättningsgrunden synes riktig, komma dock hushållningssällskapen i en ogynnsammare ställning än förut, därest det föreliggande förslaget vinner Riksdagens bifall. Hushållningssällskapens inkomster hava nämligen under de senaste åren eller under den tid den kungl. förordningen av den 9 juni 1905 varit gällande avsevärt ökats. Enligt nyssnämnda förordning hava hushållningssällskapen erhållit $\frac{1}{8}$ av samtliga brännvinsförsäljningsmedel, och dessa utgjorde

för år 1908	1,939,296: 50
» » 1909	1,610,753: 61
» » 1910	2,103,963: 55
» » 1911	2,381,422: 52.

För år 1908 är $\frac{1}{5}$ frändragen, då beloppet för sista kvartalet år 1907 och hela året 1908 utgjorde tillsammans kronor 2,424,120: 63. Det lägre beloppet år 1909 är beroende av den inskränkning av försäljningen, som nämnda år av känd anledning ägde rum. Beträffande år 1912 är beloppet ej ännu känt, men man har all anledning förvänta, att detsamma kommer att snarare över- än understiga vad som erhöles för år 1911. Om vi utgå från de normala åren 1908, 1910 och 1911, blir medeltalet per år kronor 2,141,590: 86 eller avrundat cirka 2,150,000 kronor. Genom en ersättning av 1,750,000 kronor kommer följaktligen en avsevärd försämring att inträda, vilket för hushållningssällskapen, vars huvudsakliga inkomst nämnda medel är, blir synnerligen kännbart.

Hushållningssällskapens förvaltningsutskott, som blivit satta i tillfälle att avgiva yttrande över rusdrycksmedelskommitténs betänkande, hava i allmänhet tillstyrkt det föreliggande förslaget om brännvinsmedlens ersättande med anslag men hava ock bland annat framhållit, att beloppet förefallit att vara för lågt beräknat. Kungl. lantbruksstyrelsen, som avgivit yttrande i ärendet, vilket yttrande återfinnes i kungl. prop. sid. 140—143, har ock med framhållande av sällskapens betydelse för jordbruket föreslagit, att ett belopp av 2,150,000 kronor beviljas sällskapen såsom ersättning.

Med hänvisning till förutnämnda yttrande kan tillika framhållas, att under de senaste åren en anmärkningsvärd uppryckning beträffande sällskapens verksamhet ägt rum. Orsaken härtill har utan tvivel varit de rikligare medel, som stått till förfogande. Det förtjänar framhållas, att sällskapen på bästa möjliga sätt försökt att inom sina resp. områden utföra de åtgärder till jordbrukets och dess binäringars främjande, som av statsmakterna beslutats. Till dessa åtgärder har som regel staten lämnat anslag under villkor att sällskapen lämnat större eller mindre bidrag. Denna regel har ock såsom kungl. lantbruksstyrelsen framhåller i sitt yttrande varit förmånlig även för staten. Såsom anslagsgivare hava sällskapen haft även ett eget intresse att bevaka, och de erhållna statsanslagen torde hava i högre grad gagnat än eljest varit fallet.

Intresset för jordbruket och dess binäringar är numera större än förr och i samma mån bli sällskapens verksamhet av allt större betydelse. Nya krav på hushållningssällskapens tillgångar framkomma alltjämt, och en minskning av deras medel skulle utan tvivel bli till obotlig skada för utvecklingen, framför allt på det mindre jordbrukets område. Med minskade tillgångar måste sällskapen minska sina utgifter, och härvid torde i första hand undervisningsverksamheten på jordbrukets

område bli lidande. Anslagen till lantmannaskolorna måste inskränkas, vilket kommer att kräva ökat statsanslag, och nya lantmannaskolor och lantbruksskolor för den manliga och kvinnliga ungdomens fostran till vakna och duktiga jordbrukare skulle svårligen kunna upprättas, därest icke staten lämnade ökat direkt anslag. Föreningsverksamheten på skilda områden inom jordbruket kräver åtminstone under första tiden av sin tillvaro stöd från sällskapens sida o. s. v. Då flertalet av Riksdagens ledamöter torde vara väl förtrogna med hushållningssällskapens verksamhet och tillfullo inse dess stora betydelse för jordbrukets och landsbygdens utveckling, torde det vara obehövt att ytterligare framhålla de ödesdigra konsekvenser, som en försämring av hushållningssällskapens ekonomi måste medföra.

Med hänvisning till förestående och till kungl. lantbruksstyrelsens förberörda yttrande hemställes,

att § 3 i det föreliggande förslaget till förordning angående ersättning till städer och vissa köpingar, landsting och hushållningssällskap för till statsverket indragna brännvinsförsäljningsmedel erhåller följande lydelse:

§ 3.

Hushållningssällskapen erhålla årligen tillhoppa 2,150,000 kronor.

Stockholm den 19 april 1913.

<i>Louis de Geer.</i>	<i>Aaby Ericsson.</i>	<i>Gunnar Ekelund.</i>
<i>Richard Hermelin.</i>	<i>Nils Trolle.</i>	<i>C. F. Holmquist.</i>
<i>Axel Wachtmeister.</i>	<i>Carl Fr. Beckman.</i>	<i>P. Paulson.</i>
<i>G. Lagerbjelke.</i>	<i>C. Cedercrantz.</i>	<i>Hugo Hammarskjöld.</i>
<i>Gösta Tamm.</i>	<i>Gust. Lagerbring.</i>	<i>Åke Ingeström.</i>
<i>Karl Grubbström.</i>	<i>Klas Malmborg.</i>	